

Ana Maria SANDU

Hortensia

Papadat-Bengeșcu

Străina

POLIROM
2021

Cuprins

E.L.	5
EA	101
<i>Bibliografie</i>	191

În februarie, cînd ea își anunțase venirea la București, un soare sticlos strălucea pe cerul Constanței. În ziua în care plecase spre gară, marea părea un patinoar imens. I se păruse de bun augur acea nemișcare, ca și cînd anunța și pentru ea ceva solemn. Se infofolise bine și se pornise la drum joi, puțin înainte de ora prînzului, ca să aibă timp vineri și sîmbătă să rezolve niște treburi administrative în capitală, iar duminică să meargă să citească la „Sburătorul”. Lui E.L. îi telefonase personal, în seara dinainte, cum făcea de obicei. Revederea le dădea amîndurora o neliniște care nu se pierduse nici după atîția ani de cînd se cunoșteau.

În vagonul în care se urcase mai erau doar doi călători. Ea avea locul de la geam, pe care îl cerea de fiecare dată cînd îl găsea liber. Își simțea picioarele înghețate, dresurile groase și ghetele nu păreau de ajuns pentru a o feri de gerul de afară. Reumatismul vechi îi dădea mari bătăi de cap, iar gripa pe care o avusese în ianuarie și care o ținuse în casă aproape o săptămîină îi lăsase în corp un fel de slăbiciune.

Se trăsese și la față, iar ochii ei verzi păreau și mai mari și mai tremurători. Lucrase în salturi, dar măcar avea un fragment de care era mulțumită și pe care era gata să-l citească, după ce îl transcrisese de trei ori. „Oare cum o să i se pară lui E.L.?“, îi trecuse prin minte din nou.

Fiecare început aducea cu el multă bucurie și tot atîta angoasă. Necunoscutul o provoca și o făcea să meargă din ce în ce mai departe în încercarea de a afla ce li se întîmpla personajelor sale. Încotro urmau s-o apuce viețile lor? Își pusese picior peste picior, ca să nu lase nici un strop de căldură să se risipească, își scosese mănușile și își frecase mîinile ca să-și pună sîngele în mișcare, apoi își luase din geamantanul de sub bancheta maron, de lemn, foile cu scrisul ei caligrafic, înclinat ușor spre dreapta. Cu un creion proaspăt ascuțit, citea și urmărea rîndurile: „Zadarnic, Mini, pe scaunul înalt, sculptat din lemn masiv, îmbrăcat cu gobelinuri vechi – zadarnic sta cu pălăria pe cap, cu mănușile alături, dreaptă statuie a muștrării. Lina, buna Lina, nu se ocupa deloc de ea. Avea aerul

acela serios...". Zimbise din cauza acestor potri-
veli și își ridicase puțin privirea de pe foaie, cât
să-l vadă pe vecinul de vizavi care o privea atent.
Fără să aibă habar, omul acesta înalt și tânăr,
cu nasul proeminent și un palton impecabil,
călătorea și cu o parte dintre membrii familiei
Hallipa, aflați deocamdată la începuturile exis-
tenței lor, care avea să se întindă pe ani buni
de atunci înainte.

Lectura de la cenaclu fusese primită cu mare
bucurie de E.L., în primul rînd, care o îndemnase
să continue negreșit să scrie despre oamenii
ăștia atit de vii și de concreți:

— Un început de roman obiectiv, un studiu
psihologic de un mare rafinament ne-a oferit
doamna Hortensia Papadat-Bengescu în seara
asta. Și avem a-i mulțumi.

Mai luaseră cuvîntul și alți scriitori, printre
ei Anton Holban, nepotul lui E.L., care se entu-
ziasmasese:

— Nory Baldovin pare să devină un personaj
feminist memorabil! De abia aștept să ne citiți
mai departe.

Se putea declara încurajată de reacțiile publicului de la „Sburătorul”. În 1925, când apărea romanul *Fecioarele despletite*, dedicația de pe pagina de gardă făcea dreptate acestei părți de istorie literară trăită: „Acest roman s-a citit pe măsură ce a fost scris și a fost lucrat pe măsură ce s-a citit în ședințele literare ale cercului Sburătorul din 1924”.

Totul începuse cu acel drum friguros și continuase cu altele, nenumărate, în fiecare anotimp. Un fel de amețeală învăluisese anii următori, în care personajele și evenimentele crescuseră de la sine în mintea ei uimită. Le strunea ca pe cai, pînă nu mai putea să li se opună și trebuia să le dea drumul în viața lor reconstituită în cîteva pagini palide de hîrtie. Dar ce bucurie, ce emoție, cînd vedea cum lumea aceea mică prindea contur și forme nebănuite! Simțise atît de bine că un scriitor nu e scriitor doar cînd pune cuvintele în caiete și aduce la suprafață lucrurile la care s-a gîndit deja îndelung, ci și în momentele în care reflectează și ordonează în cap materialul „uman”, îl completează și-l

ajustează, mai adaugă o trăsătură de caracter, un secret care schimbă cu totul ceea ce păruse să fie firul natural al poveștii.

Totul creștea precum un cozonac pus la cuptor, în familia Hallipa oglinzile dintre aparență și esență se spărgeau și bucățelele mici de sticlă le intrau în ochi și în suflete protagoniștilor, exact ca în scena de început a basmului *Crâiasa zăpezilor*.

Ritmul devenise pentru ea mult mai alert: un fel de frică de a nu pierde nici un pic de timp, combinată cu o disciplină drastică de a recupera anii în care avusese cu totul alte lucruri urgente de făcut.

Numai cine n-a trăit în casă cu copii mici poate că nu ar fi înțeles ce efort și ce atenție i se ceruseră în fiecare minut, cum lăsase deoparte orice dorință proprie și cum tot ce conta era să fie ei curați, bine hrăniți și sănătoși. Dacă mai treceai și printr-un război ca părinte, fricile și epuizarea te consumau enorm. Iar în cazul Hortensiei era vorba de cinci copii, nu de unul sau doi, așa că atunci când unul mai crescuse

și devenise cît de cît independent și nu mai fusese nevoie să-i acorde toată atenția din lume, altul îi luase locul și drumul acesta părea fără sfîrșit în logica lui. Cînd fiica ei cea mai mică, Elena, suflase în tortul cu șapte lumînări și casa fremătase de agitație și veselie, ea își făcuse această promisiune solemnă: că a venit, în sfîrșit, vremea să nu mai lase să se irosească visul ei de a se ocupa serios de literatură. Acestui al șaselea copil al ei, teribil și imprevizibil, despre care nu știa cum o să crească și ce o să se aleagă de el, i se simțea datoare cu sufletul și mintea.

„Viziunile sînt de multe feluri. Și, uneori, ele nu fac altceva decît să dea materialitate și concretețe viselor noastre cele mai profunde, cele pe care le-am ținut îndelung ascunse. Așa s-a întîmplat în după-amiaza aceea de primăvară, cînd m-a cuprins un sentiment de înstrăinare față de tot ce se întîmpla în imediata mea apropiere. Ca și cînd masa de lemn, scaunele masive cu spătar, bărbatul acela scorțos, cu mustățile și freza impecabile, toate se îndepărtaseră și în locul lor apăruseră pagini întregi cu scrisul meu,